

Autizmus és a vizuális támogatás

Az autizmusbarát környezet, vagyis a protetikus környezet kialakításának alapja az egyénre szabott vizuális támogatás megteremtése.

Mit is jelent az, hogy protetikus környezet és vizuális támogatás?

Ahhoz, hogy az autizmussal élő személy számára egy biztonságos, bejósolható, számára egyértelmű és érthető környezetet tudjunk biztosítani, elengedhetetlen a vizuális eszközök használata. A protetikus környezet egy olyan vizuális támogató rendszer, mely egy adott helyzetben segíti a személyt hozzájutni a számára lényeges információhoz. Tehát a vizuális környezeti támopontokat nevezzük összefoglalóan protetikus környezetnek.

Miért van szükség vizuális eszközök használatára?

Gondoljunk csak végig saját életünket, minden nap előforduló szituációkat! Szeretnénk a városban eljutni egyik pontból a másikba, szeretnénk elkészíteni egy finom süteményt vagy csak tájékozódni egy számunkra ismeretlen városban. Táblák, piktogramok, feliratok teszik könnyebbé a világot, és sokkal célravezetőbb egy térkép használata a tájékozódáshoz, egy folyamatábra, videó a sütemény elkészítéséhez, mint, ha csak szóbeli instrukciókat kapnánk és azok alapján kellene teljesítenünk. Mind a neurotipikus, mind az autizmussal élő emberek számára könnyebben feldolgozhatóak és értelmezhetőek a látható, konkrét, térben és időben állandó információk. Hiszen a vizuális információ előnyei, hogy a feldolgozási folyamat nincs időhöz kötve, bármikor újra megnézhető, önállóan, visszakerdezés nélkül jut információhoz a személy, kevésbé elvont és összetett.

Miért szükséges ASD (autizmus spektrumzavar – autism spectrum disorder) esetén?

Számos autizmussal élő személy küzd szervezési problémákkal, receptív nyelvi nehézségek miatt a szóbeli információk nem adnak elegendő támopontot viselkedésük megszervezéséhez. Szociális és kapcsolatteremtési problémák, a partner viselkedésének értelmezési nehézsége frusztrációt, bizonytalanságot, szorongást vált ki a személyből. A környezet adaptálásának a célja tehát mindezek a bizonytalanságok, frusztrációból eredő problémás viselkedések, az ismeretlentől való szorongás csökkentése, strukturált, bejósolható, biztonságos élethelyzetek létrehozása. Alapelvei, hogy mindig individualizált, tehát egyénre szabottan kell elkészíteni, felmérés előzi meg, és szükséges az eszköz használatának a tanítása.

A protetikus környezet elemei:

1. Tér-struktúra:

Célja, hogy az adott tér részei jól elkülöníthetőek, az egyes részek funkciói értelmezhetőek legyenek. Például egy óvodai csoportszobán belül jelöljük, a szoba melyik része alkalmas a társas játékok kipróbálásához, hol lehet járművekkel játszani, hol lehet egyedül, nyugodtan, társakat kizárva megpihenni.

(forrás: <https://hu.pinterest.com/pin/345158758946577308/>)

2. Napirend/hetirend

A napirend tárgyak, fotók, szóképek, írott szöveg segítségével összeállított eszköz, amely megmutatja, mit, mikor és milyen sorrendben kell elvégezni. Használatával jól követhetővé, bejósolhatóvá válnak a nap eseményei. Segítségével előre jelezhetőek a változások, bizonytalanságok. Elősegíti az önállóság kialakulását, a tevékenységváltás rugalmasabbá válik használatukkal.

3. Munkarend és munkaszervezés

A Hogyan? Milyen sorrendben? Meddig? kérdésekre ad kézzelfogható és látható választ a vizuálisan megjelenített munkarend és munkaszervezés. Megmutatja, hogy mennyi ideig tart a tevékenység, milyen sorrendben kell elvégezni, továbbá milyen eszközök szükségesek az adott feladat teljesítéséhez.

(forrás: <http://mvactteam.blogspot.com/2018/03/around-town-round-up-structured-work.html>)

4. Egyéb vizuális segítségék

a, láthatatlan idő jelzése

Különböző eszközök (pl.: Time timer, fogyó háromszög) segítségével előre jelezhető, hogy az adott tevékenységet, pl. a választott jupalomjátékot mennyi ideig használhatja.

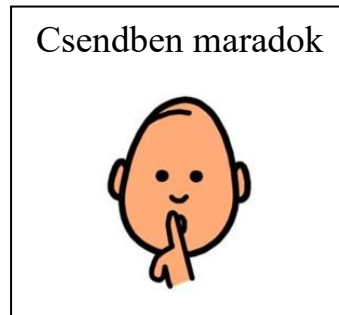
(forrás: <https://www.timetimer.com/products/time-timer-12-inch>)

b, jutalmazási rendszer

Tevékenység elvégzéséért, ahhoz szükséges motivációhoz, szabályok betartásáért kapott jutalom megjelenítéséhez szükséges.

c, viselkedés szabályok

Szabálykártyák használatával, megjelenítésével közvetítjük a gyermektől/felnőtől elvárt magatartást.

d, folyamatábra

Mindennapi tevékenységek (pl.: kézmosás, öltözködés) önállóan történő végrehajtásához adnak támpontot.

5. Szociális megértést és kölcsönös kommunikációt támogató eszközök/stratégiák

a, Augmentatív - alternatív kommunikáció (AAK)

Elsősorban nem beszélő személyek esetében alkalmazzuk, de a beszélők esetében is segítséget jelenthet a kommunikáció támogatásában. Alternatív lehetőséget biztosít a kifejező beszéd, interakciók létrejöttéhez.

b, Én-könyv

Egy adott személyről és közvetlen környezetéről szóló személyes információgyűjtemény. Tartalmazhat fotókat, adatokat barátokról, ismerősökről, fontos személyekről. Önmagára vonatkozó adatok, információk segítik az éntudat, önmagáról való tudás fejlesztését.

c, Személyes napló

Megtörtént események, tevékenységek dokumentálása fotók, rajzok segítségével.

Az alább megemlített példákon kívül természetesen számos más eszköz kialakítható, amely segíti a személyt a mindennapi életben, tevékenységekben való boldogulásban. Minden eszköz lényege, hogy egyénre szabott, használata, célja egyértelmű legyen, támogassa az önállóság kialakulását.